



Danica BREČKOVÁ
VIAC, LEPŠIE, KVALITNEJŠIE?

Kvalita vysokých škôl na Slovensku sa stala v nedávnej dobe veľmi často diskutovanou témou. Niet sa čo čudovať, veď obrovský nástup súkromného podnikania priniesol veľké zmeny aj do školstva. Aj v tejto oblasti sa za posledných 5 - 8 rokov objavilo mnoho nešťatných subjektov, ktoré v školstve podnikajú. Ich činnosť prináša nemalé zmeny aj v dovtedy existujúcich štátnych vysokých školách. Niektorým ubúdajú počty študentov, iným pedagogickí pracovníci a ďalším možno oboje. Je isté, že na poli vysokoškolského vzdelávania sa konkurencia zvyšuje. V súčasnosti rozhodne nadobúda omnoho výraznejšie kontúry, než sme mohli vidieť na začiatku tohto obdobia. Spočiatku sa objavujúce pravidlo, že staré, zabehané vysoké školy mali zásadne lepšiu kvalitu a nič ich nemohlo ohroziť v ich dominantnej pozícii, sa dnes postupne stráca zo zreteľa a situácia už zďaleka nie je taká jednoznačná. Tieto školy trpia dlhodobým nedostatkom investícií do hmotného majetku, starnúcim pedagogickým zborom so známami apatie a neochoty prispôbovať sa novým nárokom. Nové školy, naproti tomu, sa zdajú byť kapitálovo stále silnejšie, s možnosťou preberania, „preťahovania“ kvalitných pedagógov na „svoju stranu“. A nielen to. Majú postupne lepšie vybavenie a nepochybne dravšie ambície zvyšovať svoju kvalitu.

Proces akreditácie študijných programov vnáša do vyššie uvedeného stavu isté kritériá požadovanej kvality. Je povinný pre všetky vysoké školy, ktoré chcú svojim absolventom poskytnúť uznávané výstupné diplomy. Akreditačné zásady vyžadujú, aby každý študijný program bol garantovaný pedagógmi s požadovanými vedeckými a pedagogickými hodnotami. Vysoké školy ako inštitúcie musia pravidelne predkladať akreditačnej komisii zoznam konkrétnych vedeckých a odborných výstupov v podobe publikačnej činnosti, vystúpení na odborných podujatiach a podobne. Zdá sa však, že i napriek vysoko stanovenej latke požiadaviek zo strany akreditačnej komisie a akreditačného procesu, kvalita skutočného vzdelávacieho výkonu na vysokých školách má aj iné dimenzie než tie, ktoré sleduje akreditačná komisia. Sú to dimenzie, ktoré vnímajú samotní pedagógovia, ale hlavne študenti. Sú to zároveň dimenzie, ktoré nakoniec hodnotia budúci zamestnávateľa absolventov takýchto škôl. Ide hlavne o to, čo a ako dobre sa študenti naučia.

V súčasnosti, keď sa Slovensku otvoril európsky trh práce, s obľubou, sledujeme kofkí naši absolventi sa uplatnili vonku, za našimi hranicami. Menej už sledujeme to, ako sa uplatňujú na domácom trhu práce. Temer nás nezaujíma ako sú s ich odbornou profesionálnou prípravou spokojní ich zamestnávateľa, často zahraničné firmy. Nevieme, ako sa sami „prebývajú“ profesionálnym životom v malých súkromných firmách či na „voľnej nohe“. Nesledujeme tých, ktorí sa vo svojom

vyštudovanom odbore vôbec neuchytili a robia niečo celkom iné. Je isté, že kvalita vysokoškolského vzdelávania je aj o tom, ako rýchlo a aké pracovné pozície sú vysokoškolskí absolventi schopní získať na základe svojich diplomov, ako títo absolventi zvládajú konkrétne úlohy v reálnej praxi. Toto sú tiež kritériá kvality profesionálnej prípravy na vysokej škole. Sú to kritériá, ktoré vytvárajú to, čomu hovoríme renomé vysokej školy. Dobré renomé si vybuduje len taká vysoká škola, ktorá dôsledne pracuje na celej škále kritérií kvality svojho vzdelávacieho procesu.

Zo skúseností vyspelých západných krajín (napríklad V. Británie) vieme, že v tamojšom systéme vysokých škôl je každému jasné, ktoré školy sa považujú za kvalitné a ktoré nemajú až také vysoké renomé kvality. Absolventi takejto školy sa na trhu práce uplatňujú ľahko a rýchlo preto, že tam dostali vysoko kvalitné vzdelanie. Renomé školy ide teda ruka v ruku s kvalitou vzdelávania. Dobrá kvalita vzdelávania vytvára dobré renomé školy v spoločnosti.

Súčasný trend prijímania vysokých počtov študentov, motivovaný hlavne ambíciou získať od štátu vysoké finančné dotácie je akosi v rozpore so skutočnými kritériami kvality profesionálneho vzdelávania poslucháčov vysokých škôl. Súčasne sa totiž znižujú počty pedagogických pracovníkov, aby sa ušetrili finančné prostriedky na udržanie akých - takých platových podmienok pre zostávajúcich pedagógov. Tým sa automaticky zvyšujú úväzky, počty študentov na seminároch, v ateliéroch i na osobných konzultáciách.

Keď v tejto situácii chceme posudzovať kvalitu pedagogického výkonu v takých predmetoch, kde študent priamo potrebuje osobný kontakt s pedagógom, musíme nutne pripustiť, že kvalita nemôže ísť hore, naopak, musí klesať. Keď má jeden pedagóg kvalitne precvičiť, skonzultovať, opraviť, prečítať stále vyšší a vyšší počet prác, musí sám hľadať cestu, ako si tento proces zjednodušiť, skrátiť, aby ho zvládol. Fakulta architektúry je jasným príkladom takej školy, kde kvalita absolventa výrazne súvisí s osobnou komunikáciou pedagóga a študenta, kde so stúpajúcim množstvom osobne konzultovaných, korigovaných a prepracovaných projektov súvisí ich zvyšujúca sa kvalita.

Rada by som však poukázala aj na kvalitu vyučovania cudzích jazykov, respektíve na kvalitu odbornej cudzojazyčnej prípravy. Základy zručností odbornej komunikácie v cudzom jazyku musíme dnes nutne považovať za súčasť kvalitnej profesionálnej prípravy. Odkedy sme vstúpili do Európskej únie a diplomy našich absolventov sa stali uznávanými na európskom trhu práce, nemôžeme ustúpiť z nárokov na kvalitu, najmä keď vidíme, ako intenzívne iné európske univerzity zvyšujú svoje snaženie v tomto smere.



Pokiaľ sme za posledných 10 - 12 rokov mali možnosť participovať na medzinárodných podujatiach jazykových pedagógov v zahraničí a zúčastňovať sa na odborných podujatiach britských, nemeckých, či rakúskych kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií u nás doma, uvedomovali sme si potrebu znížovania počtu študentov vo vyučovaných skupinách. Postupne sme opustili 20 a viac početné skupiny študentov, sediacich v dlhých radoch lavíc za sebou s dominantnou pozíciou pedagóga v učebni. Prepracovali sme sa k dialógovej komunikácii vedľa seba sediacich partnerov a k poradnej, kontrolnej a usmerňujúcej pozícii pedagóga. Dôsledne pracujeme na rozvíjaní špecifických komunikačných zručností, typických pre výkon profesie architekta a s tým súvisiacich jazykových prostriedkov. V rámci daných možností sme sa snažili aj o vybudovanie vhodného učebného prostredia a využívanie nových techník.

Nové finančné i personálne podmienky nás však opäť tlačia do zvyšovania počtu študentov v skupinách, redukovania počtu zadaných prác cez semester a prezentácií študentov na seminároch.

Aké je schodné východisko z takejto situácie? Ako zachovať pôvodnú kvalitu a nepreťažovať pedagógov nadmernými úväzkami a zároveň zachovať pôvodné možnosti pre študenta?

S vysokým počtom prijímaných študentov sa objavuje aj problém zníženej kvality ich predchádzajúcej jazykovej prípravy. Máme viac skupín študentov v najnižšej úrovni ovládania cudzieho jazyka ako predtým. Tu sa ako jedna z ciest ukazuje dôsledná selekcia tých, ktorí majú záujem o kvalitný študijný výkon a vyradovanie študentov, ktorí nespĺňajú stanovené požiadavky.

Pre cudzojazyčné vzdelávanie však nemôže byť východiskom z danej situácie rôznorodá kvalita učebného výkonu či diferencovaný prístup k lepším a slabším študentom, kladenie vyšších požiadaviek na lepších študentov a akési rutinné odbavenie tých slabých. Koniec koncov, všetci raz budú absolventmi našej fakulty, všetci sa budú vo svojich budúcich zamestnaniach prezentovať našimi diplomami. Aké renomé nám potom budú robiť títo študenti? Akou kvalitou vyučovania sa môže

naša fakulta pochváliť u týchto študentov? Navyše, všetci študenti majú zrejme rovnaké práva na kvalitný pedagogický prístup.

Je isté, že budovanie (vytváranie) nových komunikačných zručností v cudzom jazyku nie je možné docieľiť prednáškovým systémom v mnohopočetných skupinách. Návrik takýchto zručností je jedinou cestou ich aktívneho zvládnutia. Vyžaduje si to dôsledne prepracovanú metodiku so zameraním na učebný postup, učebné materiály, systém hodnotenia a organizáciu vyučovania. Navyše, celý kolektív pedagógov musí postupovať jednotne. Pri súčasnej slabej vybavenosti študovni počítačovou technikou a príslušnými počítačovými programami sme viac menej odkázaní na klasické vyučovacie techniky a pomôcky, dokonca bez priameho prístupu ku kopírke. Týmto spôsobom nie je možné zefektívniť napríklad kontrolnú, korektorskú a vyhodnocovaciu prácu pedagóga, čo mnohé dnes existujúce učebné programy umožňujú.

Záver

V tomto čísle má opäť čitateľ možnosť prečítať si niekoľko štúdií poslucháčov doktorandského štúdia. Tieto štúdie v anglickom jazyku prezentujú nielen ich prístup k riešeniu svojich dizertačných tém, ale predovšetkým výsledok ich práce v jazykovej príprave. Pre všetkých je to ich prvá skúsenosť s písaním odbornej štúdie v cudzom jazyku. Pre doktorandov, ktorí prejdú procesom písania odbornej štúdie v cudzom jazyku je táto skúsenosť nepochybne výrazným krokom vpred v zvládaní odborného jazyka.

V predchádzajúcich príspevkoch v časopise ALFA, uvádzajúcich takéto štúdie doktorandov, sme poukázali na náročnosť procesu prípravy takejto štúdie a s tým spojenú náročnosť spolupráce jazykového pedagóga s doktorandom. I tu však musíme konštatovať, že so zvyšujúcim sa počtom prijímaných doktorandov a zníženým počtom seminárov bude zrejme kvalitných štúdií, publikovateľných v tomto odbornom časopise stále menej.